KIVÉTELEZETT helyzetben VOLTAM

Huszti Péter Csáki Judit vendége volt

Huszti Péter – színész. Egy képzeletbeli névjegyre még rákerülhetne egy és más - például két cikluson át a Színház- és Filmművészeti Főiskola rektora is volt, rendezései számosak, filmszerepei ugyancsak, de a színházszerető közönség számára elsősorban a Madách Színház közelmúltjának tán legmarkánsabb emblémája.

KÖNYVJELZŐ PODIUMVENDÉG

– Igen; minden a színészethez kapcsolódik, de az utóbbi időben – és sajnos, évtizedekben kell beszélni, nem években... – a legfontosabb munkám a Színház- és Filmművészeti Egyetem volt.

– Ma már százakban méri a tanítványait; nehéz lehet véleményt mondania egy-egy előadásról, hiszen a tanítványok révén önmagáról is véleményt mond. A színész tanárként is színész, nem?

– Azt hiszem, így van. Az kézenfekvő, hogy Várkonyi Zoltántól színészetet tanultunk annak idején, hiszen ő színész volt. De az igazán jó színész-tanárok – Nádasdy Kálmán, Ádám Ottó, Vámos László – soha nem játszottak, noha nagyon szerettek játszani.

– És maga nem is színész akart lenni, hanem rendező.

– Hát igazság szerint még most is karmester szeretnék lenni, de azt hiszem, hogy erről már lecsúsztam... Tényleg rendezőnek jelentkeztem. Nem is tudom, hogyan történt; hiszen a családomban senki nem foglalkozott színházzal. Édesanyám vitt színházba – és volt néhány meghatározó élményem; köztük is a legfontosabb az *Anna Frank naplója*. A Rákóczi Gimnáziumba jártam, ahol volt egy remek magyartanárom: dr. Bodolay Gézának hívták. A fia rendező egyébként, ő pedig színész szeretett volna lenni. És volt egy önképzőkörünk, ahol eljátszottuk a *Bánk bánt* öt felvonásban, a díszteremben, kopott díszletek közt. A Nemzeti Színházból kaptuk kölcsön a jelmezeket. És a tanár úr Tiborc szerepét magára osztotta, ami, ha belegondolunk, elég nagy bátorság volt. Ez a *Bánk bán* fontos előadás lett a gimnázium életében.

– Maga mit játszott benne?

– Bánk bánt. Mit gondol, mesélnék róla, ha az udvaroncot játszottam volna? És ott, az önképzőkörben rendezgettem is. Tehát elmentem jelentkezni rendezőnek a Vas utca 2/c-be. És az ajtóban összefutottam Várkonyi Zoltánnal – aki onnan ismert engem, hogy az ő fia szintén a Rákócziba járt, és látott minket valami önképzőköri megmozdulásban, és megkérdezte tőlem, hogy mit keresek ott. Mondtam, rendező szeretnék lenni. Mire ő: „Honnan a francból tudja maga, mi az, hogy rendező? Jelentkezzen színész szakra, én indítok osztályt, és ha megfelel a felvételin, végezze el, aztán ha ez a hülyeség megmarad magában, akkor rendezhet majd huszonöt-harminc év múlva." És hajszálpontosan így történt.

– Tudom, hogy furcsa ilyent kérdezni: ha éppen Várkonyival botlottak egymásba ott a lépcsőn, akkor a maga útja miért nem vezetett egyenesen a Vígszínházba?

– Hát ez nagy tanulság volt az életemben... Várkonyi nagyszerű tanár volt, nagyszerű rendező, színész, de borzasztóan sértődős tudott lenni. Negyedévesen én már játszottam egy-két szerepet az akkori Madách Színházban, Pártos Géza rendezéseiben. És Várkonyi azt mondta, hogy szerződjek a Vígszínházba; azt is megmondta, hogy melyik szereppel kezdenék. Ugyanakkor a Madách Színházból is keresett Ádám Ottó... Úgy döntöttem, hogy a Madách Színházhoz szerződöm. És ekkor Várkonyi, aki borzasztóan szeretett engem, látványosan megszakította velem a kapcsolatot. Szörnyen szenvedtem ettől. Visszaköszönt ugyan az utcán, de nem állt meg beszélgetni... Aztán lassanként helyrejött ez a dolog; leszerződtem a Madách Színházhoz, elkezdtem játszani. Majd elkövettem egy újabb óriási baklövést. Nagyon sokat filmeztem ak-

Eugene Scribe: Egy pohár víz című darabjában Piros Ildikóval
FOTÓK: MADÁCH SZÍNHÁZ

koriban, és Várkonyi Zoltán elküldött egy forgatókönyvet; egy ragyogó szerepet a *Kárpáti Zoltán* című filmben, amit később Tordi Géza fantasztikusan eljátszott. Én azonban – nem is értem a mai fejemmel, de hát ez itt az őszinteség órája – kimentem a filmgyárba, és azt mondtam: „Köszönöm szépen, tanár úr, én ezt nem játszom el." És valahogy még azt is hozzátettem, hogy azért nem, mert én vagyok a Kárpáti Zoltán. Attól kezdve már az utcán sem köszönt.

– De nem itt ért véget a kapcsolatuk, ugye?

– Nem, szerencsére. Szomory Dezső *II. Lajos király* című darabját játszottuk, és elterjedt a színházban, hogy Várkonyi jön a bemutatóra. Ez furcsa volt, mert egyáltalán nem járt bemutatóra, engem aztán meg különösen nem nézett meg. De ezt tényleg megnézte, és utána küldött egy táviratot. Ez a legféltettebb kincseim között van, és arról szólt, hogy nagyon fontos estéje volt ez, részben azért, mert viszontlátott engem, részben azért, mert az ő IV. Henrik királyára emlékeztettem, amit ő óriási sikerrel játszott annak idején... És aztán később történt, hogy megnézte *A pillangók szabadok* című előadást, majd bejött a kis lyuk öltözőmbe, volt nála egy forgatókönyv, azt hozzám vágta, de úgy, hogy a sarka fölszakította a fejemet; ettől ő is megrémült, és azt mondta: főszerep! És kiment. Ettől kezdve nagyon jó barátságba kerültünk. És ő hívott tanítani a főiskolára. Azt mondta, addig tanítson, amíg nem kell rendeznie a pofáját, amikor belép egy osztályterembe. És ez nagyon fontos dolog. Figyelek rá. Sok mindent tanultam tőle. A forgatások alatt sokszor egész nyárra össze voltunk zárva, és rengeteget beszélgettünk. Nagyon szeretett mesélni a fiatalságáról, az életéről, én meg borzasztóan szerettem hallgatni. Egy-két dolgot megjegyeztem, próbáltam megírni, és még talán próbálom, ha lesz időm.

– Erről az jut eszembe, hogy úgy nagyjából tízévenként ír egy könyvet – az embernek az az érzése, hogy az elhallgatott mennyiség növekszik. Ilyen nagy munka lenne?

– Igen. Először is, aki nem író, annak sokkal nehezebb írni. És ezt az elhallgatást is sokszor a sze-

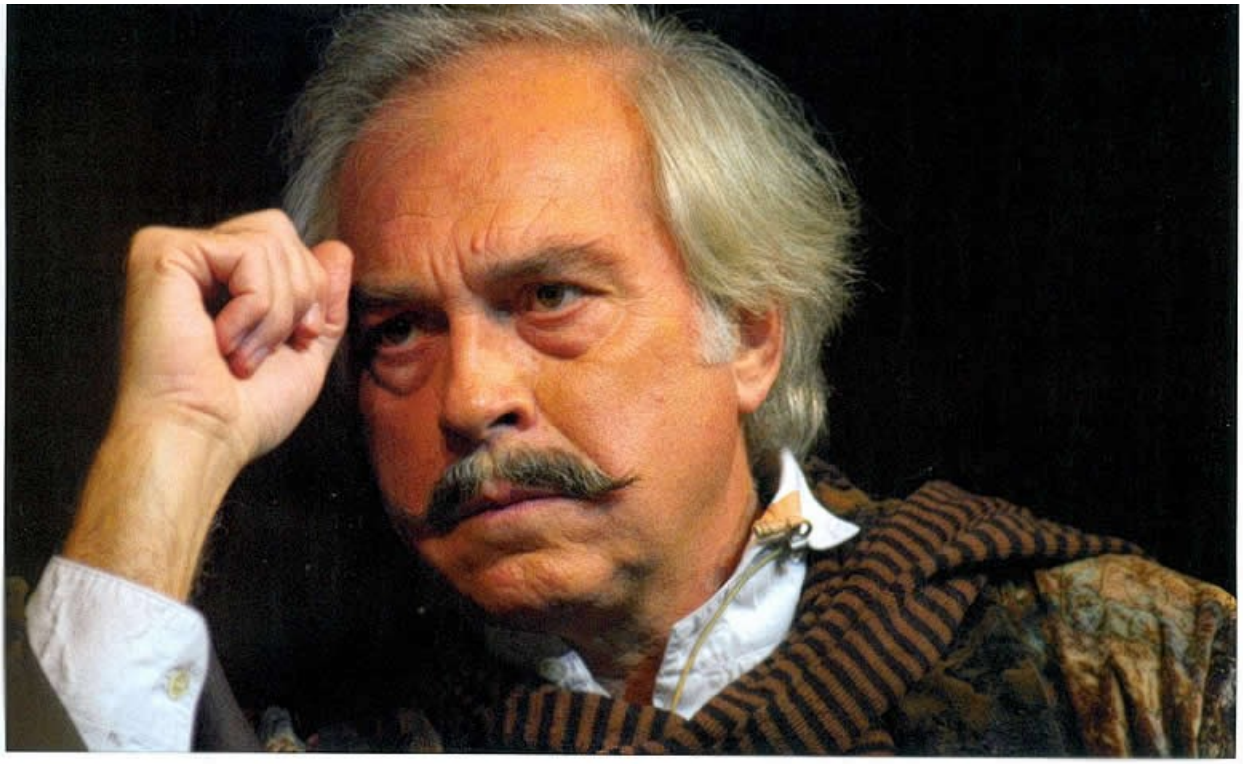

Müller Péter - Tolcsvay László - Müller Péter Sziámi: Isten pénze című darabjában

memre vetik. Azt hiszem, jogosan. Hogy miért nem írok azokról a dolgokról, amelyekben nem tudtam helytállni, vagy amelyeket rosszul oldottam meg... És nem szépíteni akarom a dolgokat, csak ezekről szeretek írni. A pályatársakról, akiket nagyon szerettem, és viszem a lelkemben őket.

– Térjünk vissza a Madách színházi belépőjére... Pártos Géza vitte be oda, és elég furcsán mutatta be a többieknek... Majdnem elkaszálta egy életre.

– Igen, pontosan. Pártos Géza egy tünemény volt. Icipici ember – ilyen pici ember tulajdonképpen nincs is. Fantasztikus pedagógus, hihetetlenül érzékeny rendező volt, ugyanakkor övele lehetett a legnagyobbakat bukni. Olyan bukásokat tudott rendezni, hogy az ember nem is értette, hogy ennyi munkával hogy lehet összehozni egy ekkora bukást. Jó színészekkel, jó darabbal... És tényleg ő vitt be engem a színházba, ott ült az asztalnál többek között Tolnay Klári, Mensáros László, Domján Edit, Avar István... Ő meg bevonult egy kölyökkel, azt mondta, hogy „ez a srác játssza a főszerepet", meg hogy „ő Huszti Péter, a jövő nagy reménysége"...

– Képzelem...

– Az olvasópróbán a színészek szeretnek úgy csinálni, hogy figyelnek ugyan, de közben rajzolgatnak, nézegetnek, mutatván, hogy ha ez majd megbukik, nekik semmi közük hozzá... És emlékszem, Mensáros keresztrejtvényt fejtett, a Tolnay Klári valamit vacakolt éppen, de erre letették a tollat, és jól megnézték a jövő nagy reménységét. A tanár úr leült, mint aki jól végezte dolgát, én meg ültem ott, és ezek nem csináltak semmit, csak néztek. És éreztem, hogy tulajdonképpen holnap már nem kell nekem ide bejönni, mert itt már nekem több dolgom nincs...

– Aztán nem így lett: főszerepek sorát játszotta el, kezdettől fogva. Vajon hogy dolgozták ezt föl a kollégái? Hiszen Ádám Ottó megtalálta azt a színészt, aki önmaga, ha színész lett volna.

– Igen, ez pontos.

– Ez nagy szerencse, és nagy tehertétel is.

– Igen. Három-négy darab után így alakult: egyik főszerep a másik után, hihetetlen színészóriásokkal körberakva. És valami olyan igazi, valóságos szeretet volt bennem iránt, olyan valóságos nagyrabecsülés és tisztelet, hogy ők segítettek abban, hogy én ne hülyüljek meg ettől a főszerepszériától, hogy ne szaladjon el a ló. Ne játsszam el, hogy én vagyok a színház sztárja, holott harminc éven keresztül én voltam a színház sztárja. Ezért szerettek, ezért öltek, ezért utáltak. Ez a periódus a sok-sok nagyszerű színész távozásával lezárult az én életemben is. Rengetegszer álltam a Farkasréti temetőben, és búcsúztattam egy szeretett kollégát – hát ennél keservesebb szerep nincs a világon... Nekem ők a családtagjaim voltak. És amíg ők vettek körül a színházban, addig nagyon könnyű volt jónak lenni. Egy biztos, és azért ezt muszáj elmondanom, hogy ahogy a színház rengeteget adott nekem, én is odaadtam azt a harminc évemet, úgy, ahogy van.

– És soha föl sem merült, hogy máshol, másokkal folytassa?

– Az az igazság, hogy rengeteg szerepet adtam vissza, filmszerepeket is, és más színházak is hívtak. Iszonyatos féltékenység volt Ádám Ottóban. Annyit várt el tőlem, amennyit adott. Sokat.

– Igen, de ő ezt vissza is kapta. Mert ugye, ő azért osztotta Hamletet a Husztira, hogy a Madách Színháznak legyen egy olyan Hamletje, amire megtelik a nagy nézőtér. Tehát úgy gondolom, hogy: egál.

– Igen, én is azt hiszem.

– Nem gondolt-e soha arra, hogy kéne egy nagy levegőt venni, és valamerre elkanyarodni?

– De. És nemcsak meghívás

„Várkonyi, aki borzasztóan szeretett engem, látványosan megszakította velem a kapcsolatot. Szörnyen szenvedtem ettől. Visszaköszönt ugyan az utcán, de nem állt meg beszélgetni..."

„Az igazán jó színész-tanárok - Nádasdy Kálmán, Ádám Ottó, Vámos László - soha nem játszottak, noha nagyon szerettek játszani."

vagy hívás volt sok, hanem kritika is. Hogy talán menni kellene... De aztán mindig úgy adódott, hogy olyasmi történt a Madáchban, ami engem nagyon izgatott. Egyszer csak lehetett Háy Gyulát játszani... Aztán megint jöttek a Csehovok. Úgy éreztem, nekem ott dolgom van. Jöttek oda a tanítványaim. A tanítványokkal együtt játszani megint egy különleges dolog - így aztán a dolog így maradt. Nagyon sok mindenkit sértettem meg akaratlanul. Le sem ültem velük igazán tárgyalni.

– Kívülről úgy látszik, hogy egy színész hűsége nem erény, annak nincsen tartalma.

– Így van.

– Tehát amikor észrevette, hogy bizonyos értelemben egyedül van, önmaga rendezője vagy már nem lesz más rendezője, amikor a játék már nem ad újat – akkor felerősödött a tanári pálya.

– Nagyon fontosat mondott ki most. Valamit én megéreztem a végén. Hogy néhány évvel tovább játszottam a Madách Színházban, mint ahogy kellett volna, ez egészen biztos. De akkor már ott volt a főiskola...

– Ahol rektor lett...

– És főtanszakvezető vagyok a mai napig. Ilyen poszt húsz éve még nem volt, ezt a tanári kar választja. Most vége lesz, mert hatvanöt éves kortól nem lehet senki egyetemi vezető. Nagyon helyes... Most itt körülbelül húsz évről beszélek, de az igazi egy tizenöt éves időszak, amikor a színházi munkám háttérbe szorult. És kétségtelen, hogy ez menekülés volt, illetve az is. Borzasztó fontos volt az egyetem, és akkoriban már játszottam a Játékszínben is, Makk Károly több rendezésében... Igazság szerint akkor a Madách Színháznak már tagsága sem volt, mint ahogy ma már egyáltalán nincs társulata. Nem voltunk ott tagok, hanem bizonyos darabokat játszottunk ott is, máshol is. De ha arról a harminc évről beszélek, nem gondolom, hogy valamit rosszul csináltam, még akkor sem, ha lehetséges, hogy másképpen, érdekesebben is alakulhatott volna az én pályám... De ezt én vállalom. Ezt én szeretem, ez nekem nagyon sokat adott. Mint ahogy én is nagyon sokat adtam.

– Van egy Knoxville nevű hely, jó messze, Tennessee-ben, az Egyesült Államokban. Oda is menekült?

– Nem. Ez akkor jött az életembe, amikor rektor voltam; már előzőleg rendeztünk nemzetközi fesztiválokat, sokan jöttek a világból, az Egyesült Államokból, Párizsból, Londonból. Akkor ez nagyon sokat jelentett itt, a Vas utcában, hogy összehoztunk újvidéki magyarokat és szerbeket, erdélyi románokat és magyarokat, akik otthon alig beszéltek egymással. Egy épületben dolgoztak, beszélgettek – és egy híd lett az emblémája ezeknek a fesztiváloknak. Jöttek a különböző egyetemek hallgatói, és ezeken a heteken bejártak az órákra. A knoxville-i egyetem dékánja hívott, hogy csináljak egy kurzust Knoxville-ben, és én félve ugyan, de boldogan elvállaltam. Négy évig jártam vissza három hetekre. Az első évben Shakespeare-eket kértek, de a második alkalommal mondtam, hogy szeretnék magyar jeleneteket csinálni. Főleg Örkény-novellákat dramatizáltunk. Borzasztóan megszerették a srácok. Aztán a negyedik évben egy előadást rendeztem ott kint, óriási sikere volt. Nem csak valami helyett csináltam én ezt. Fontos volt, hogy hetekig teljesen más környezetben voltam. Beszéltem másokkal is erről; ők is azt mondják, hogy ilyenkor kimegy a gőz, lemegy a feszültség, és kicsit helyrerakódik minden. Ha ezek nem lettek volna, sokkal nehezebben tudtam volna viselni az itthoni színházi helyzetet.

– Ami ekkor már erősen háttérbe került, és a főiskola volt elöl.

– Igen, nagyon erősen ott éltem. Főleg tanítani szerettem, de izgatott a rektorság és a főtanszakvezetés, a vizsgák is. A szörnyű nehéz felvételi vizsgák... Fiatal tanárokat vittem be, akik most már vezető tanárok. Máté Gábor, Gálffi Laci.

– Térjünk vissza arra a bizonyos harminc évre, a főszerepekkel. Kivételezett helyzet volt, magának való főszerepek. Shakespeare-ek – és mondjuk, inkább Jago, mint Othello –, vagy Csehovban Versinyin; de például nyilván nem Csörgheő Csuli. Hanem inkább báró Tarpataky a Csókos asszony*ban. Mennyire van ebben szerepe a színésznek – pontosabban magának mennyire volt ezekben választása?*

– Ez ismét nagyon fontos kérdés, a legfontosabbak közül való. Mert ettől függ, hogy színészéletek hogyan alakulnak. Ádám Ottó főleg abból a szempontból foglalkozott a darabválasztással, hogy az a két-három színész mit játszik bennük. Ő olyan szerepet nem adott nekem, amit vissza kellett volna adnom. A Madách Színházban talán három-öt szerepet adtam vissza összesen. És igazság szerint nem is kellett viszszaadni, mert előtte megkérdezték. Ebben is tapintatosak voltak, de nem mindenkivel. Kivételezett helyzetben voltam, valóban. Nagyon sok filmszerepet adtam vissza, az igaz. Báró Tarpataky pedig érdekes helyzet volt, mert én, őszintén szólva nem ismertem a *Csókos asszonyt*...

– Nem látta Darvas Iványt báró Tarpatakyt játszani?

– Képzelje el, nem. Mert az akkor volt, amikor én havonta 30-31 estén játszottam. Akkor egyáltalán nem jártam színházba, nem volt mikor. Szóval én elolvastam a *Csókos asszonyt* – jól ki is röhögtek érte. És láttam, hogy ez egy jópofa, kedves muki. Szépeket énekel. „Van a Bajza utca sarkán egy kis palota..." De most valójában arról beszélünk, hogy lehetett-e színészben, társulatban gondolkodni. A régi időkben, abban a nagy Nemzeti Színházban, a Gellért Endre idején nagyon sok színészben gondolkodtak így, mint bennem Ádám Ot-

„Egy hét alatt rájöttem arra, hogy azok a telefonok, amik abban a rettenetes méretű, Dunára néző igazgatói szobában egyfolytában csörögnek, mind mellékes dolgokról szólnak, arról, hogy szerintük ki jöhet be, és ki nem jöhet be a Nemzeti Színházba. És egy bizonyos pénteken délután én megírtam a levelet, mert ebbe bele lehetett volna rokkanni."

tó. Aki nemcsak azért ölt volna meg engem, ha azt mondom, hogy „Ottó, én most átmegyek két évre a Vigszínházba", hanem ő azt mondta volna nekem, hogy „mi itt húsz évre készülünk. Te nem fogsz ötvenévesen húszévesszerepet játszani, hanem ötvenévesen ötvenévesszerepet fogsz játszani". Mert erre is vigyázni kell; szörnyű, amikor egy rémült öregember téblábol fiatalszerepben a színpadon.

– *De hát magánál vigyáztak, másoknál nem...*

– Világos, így van. Ez, mondjuk, négy-öt embernek volt a privilégiuma.

– *Ez előbb-utóbb hozza magával azt is, hogy elvész a szereposztó bátorság. Tudom, hogy aki ma Hamletet játszik, az holnap Jago, és holnap után Tarpataky. Elvész a kísérletező kedv. Nem merem őt rávenni arra, hogy ne a papírformát játssza...*

– Ez is így van, pontosan. Azt is a Madách Színház bűnei közé írták, hogy a siker ott mindig borzasztó fontos volt. Ha én, mondjuk, harmadszor buktam volna meg egy főszerepben, akkor a következőre nem én vagyok kiírva. De teljesen igaza van: voltak évek, amikor úgy jött, hogy spanyol Ferdinánd, II. Lajos király, IV. Béla király, Zsigmond... az összes királyt én játszottam. A Madách Kamarában ment akkoriban, valamelyik királylyal párhuzamosan, a *Játék a kastélyban*. Egy hölgy odament a pénztárhoz, kérek jegyet a *Játék a kastélyba*-ra, és kérdezte: Huszti Péter, ugye? A pénztáros hirtelen rávágta: Ebben a darabban nem játszik Huszti Péter. Mire a hölgy: Hát akkor ki a király? Szóval királynak lenni se könnyű.

– *Majdnem száz szerepet játszott akkor. Közte sok olyant, amik egy örökkévalóságig mentek. Ezek egyikére mondta Tolnay Klári, hogy már nagyon utál a maga anyukája lenni ötvenedszerre.*

– Vagy százötvenedszerre.

– *Van néhány olyan kérdésem, amiről elhatároztam, hogy nem fogom föltenni. Az egyik a filmezéssel kapcsolatos. Említette, hogy régen sokat filmezett és még több szerepet adott vissza, mostanában viszont nem nagyon filmezik. Nem nagyon hívják?*

– Nem is nagyon hívnak, és volt két olyan szerep, amit visszaadtam.

– *Miért?*

– Mert utáltam a történetet.

– *Ezt kivel beszéli meg?*

– Még a családomat se terhelem vele. Elolvasom, visszaadom.

– *Mondja, ki a barátja? Nem nevet szeretnék hallani, hanem azt, hogy kikkel beszéli meg a félkész gondolatait, a bizonytalan érzéseit. Vannak-e ilyenek?*

– Ez a bizonyos harminc-negyven év sok kedves barátságot hozott. Ők végigkísérik az életemet, és nem szakmabeliek. És sokat beszélgetek mostanában a legkisebbik fiammal, akinek köze van az irodalomhoz. Főszerkesztő egy kiadónál. De bizonyos kérdéseket nem tudok megbeszélni senkivel, nem akarok megbeszélni senkivel.

– *Szerintem meghaltak azok, akikkel maga ezeket meg tudta volna beszélni.*

– Hát...

– *Bizonyos értelemben a pályája elején öregebb volt önmagánál.*

– Mindig öregebb voltam. És akikkel beszélgetni tudtam, azok nem az én problémáimra voltak kíváncsiak, hanem a saját problémáikat akarták nekem elmondani. A

Joseph Stein - Jerry Bock - Sheldon Harnick: Hegedűs a háztetőn című darabjában Gazda Bencével (fent)

Müller Péter - Tolcsvay László - Müller Péter Sziámi: Isten pénze című darabjában Békés Itaával

tanítványokkal ugyanígy van: klasszul és önző módon magukról akarnak beszélni, ez így helyes.

– *Hány éve él egy színésznővel?*

– Rengeteg. Harminckét éve. Hogy ezt hogy lehet?

– *Igen, ez is kérdés. Meg az is, hogy rendezem a feleségem. Ez hogy van? Kell két autó, hogy ne mindig egy kocsiban kelljen ülni?*

– Van két autó. Kell két autó, kell. De hogy komolyan is válaszoljak a kérdésre... Harminc év önmagában is sok, azonos foglalkozással még több, együtt dolgozással háborús évek, tehát duplán számítanak. De valahogy kezdettől fogva működött valami egyezség, talán a gyerekek miatt. Akik nemigen vettek tudomást arról, hogy mi színészek vagyunk, esetleg bemutatóra készülünk; nem volt „ne zavarj", hanem igenis zavartak, szerencsére. Akkoriban még a rádió minden reggel bemondta a színházak aznapi műsorát, mert az emberek ezt akarták tudni, mert a színház fontos volt. És amikor a gyerek hallotta, hogy Madách Színház, Mégis, kinek az élete, akkor felkiáltott, „tudtam!". Mármint hogy aznap este egyikünk sem lesz otthon... De ennél több nem érdekelte őket ebből, és ettől mi valahogy megmaradtunk normális embernek. Nem fogja elhinni, de muszáj vagyok elmondani: próbáltuk a Hamletet, Hamlet, Ophelia... és egy büdös szót nem beszéltünk otthon a darabról.

– *Ebben is van valami mesterkélt.*

– Abszolút. De még mindig kevésbé, mint benne maradni a próba után is.

– *Kétszázötvenedszer nem volt baromi unalmas a partnerre nézni a* Mégis kinek az életében?

– Nem. Pedig volt olyan, amikor már a huszadiknál „bedöglött". De ennél nem. Ebben a darabban egy béna szobrászfiút játszottam, vagyis nem volt szabad mozdulni... nem voltam ugyan lekötve, mint sok kollégám külföldön, de nagyon nehéz volt. Ha például berepült egy légy... – ha nem mozdulhat az ember, ez óriási probléma. Tímár Béla tüneményes kórházi szolgát játszott, volt öt jelenete, ülhetett volna félórákat a büfében. De nem, ő végig ott ült a portálban, és ha bármit látott, jött, és megoldotta. Letörölte a homlokomat, fogott egy pohár vizet, kinyitotta a számat, beöntötte, elkergette a legyet, megigazította a lábam. Látta, hogy remeg a lábam, akkor megcsapkodta. Ott ült öt évig, kétszázötven estén. Hát ezért nem volt rossz a szemükbe nézni. De a kérdés természetesen jogos, mert játszottam olyan darabot is. A *Bolond*, az volt a címe. Schütz Ila volt a bolond lány, én voltam a védőügyvédje – volt ebből valami film is. Nagyon jó szereposztás volt, Haumann Péter, Sztankay, Schütz Ila, én. Őrületes siker volt. És már a bemutatón azt hittem, hogy belepusztulok, annyira utáltam az egészet. Na, ott nem tudtam kire nézni, és ők sem tudtak kire nézni, mert ugyanezt érezték.

– *Kellett fizikum a minden esti játékhoz. Sportol?*

– Teniszeztem. Most fáj a térdem, most nem tudok. Úszni járok.

– *Lenne-e színházigazgató?*

– A kérdés jó, a válasz határozott nem.

– *Ehhez kétheti tapasztalat elég volt?*

– Az a kétheti tapasztalat fölösleges volt.

– *Nem érezte úgy, hogy baromira becsapták?*

– De. De az én hibámat hadd mondjam el. Voltak korábban is mindenféle megkeresések, főleg a Madách Színházra. Mondtam, szó sem lehet róla. A Nemzeti Színház más történet. Nádasdy Kálmán, a szenzációs pedagógus és nagyszerű rendező mondta egyszer valami dilemmámra, hogy magamban kell eldönteni, hogy akarom, vagy nem akarom. Akkor azt gondoltam, hogy ennél nagyobb közhelyet nem lehet mondani. Pedig hát ez a lényeg. És van még egy fontos mondás, az *Éjjeli menedékhely*ből.

„A Nemzeti Színház más történet. Nádasdy Kálmán, a szenzációs pedagógus és nagyszerű rendező mondta egyszer valami dilemmámra, hogy magamban kell eldönteni, hogy akarom, vagy nem akarom. Akkor azt gondoltam, hogy ennél nagyobb közhelyet nem lehet mondani. Pedig hát ez a lényeg."

Azt kérdeztem Pécsi Sándortól, mint a tolvaj, aki jó útra szeretne térni, hogy van-e Isten. És látom a Sanyi arcát, összehúzta a szemét még kisebbre, és azt mondta: ha hiszel benne, van, ha nem hiszel benne, nincs. Amiben hiszel, az van. Ezt a két dolgot én mindig alkalmaztam. De akkor a Nemzeti Színház körül olyan vihar volt, olyan iszonyatos kapkodás, hogy nem gondoltam végig. Azt mondták, hogy „te, aki meg tudtad csinálni a főiskolán mint rektor, hogy egymással harcban lévő pasasokat összehozol, itt is megcsinálod. Csak te lehetsz, mentsd meg, veszélyben van..." Mondtam határozott nemet, aztán egy teljesen bizonytalan igent, amiből ezt a két dolgot kihagytam: hogy akarom-e, és hogy hiszek-e benne. Aztán a már említett barátok megmondták, hogy mit ne csináljak. Egy hét alatt beleláttam a Nemzeti Színház költségvetésébe, a gázsikba, és azt mondták, hogy „taxira ne fogadj el pénzt, és semmit ne írj alá". Nem vettem észre, hogy egy pillanat alatt beiktattak, és csak én vagyok felelős mindenért. A minisztériumban látniuk kellett volna, hogy arra kértek föl, hogy próbáljak megoldani valamit egy év múlva, és nehogy holnap aláírjak egy hárommilliárd forintos szerződést a színház alsó szigetelésének a kijavítására. Ezt most csak példaként mondom. És én egy hét alatt rájöttem arra, hogy azok a telefonok, amik abban a rettenetes méretű, Dunára nézö igazgatói szobában egyfolytában csörögnek, mind mellékes dolgokról szólnak, arról, hogy szerintük ki jöhet be, és ki nem jöhet be a Nemzeti Színházba. És egy bizonyos pénteken délután én megírtam a levelet, mert ebbe bele lehetett volna rokkanni.

– *Mi volt a legjobb döntése?*

– Ez.

– *És a legrosszabb?*

– Az egy héttel azelőtti. De örülök, hogy most erről is beszéltünk.